

Stoletnica izida Husserlovih *Logičnih raziskav*, ki pomenijo preboj fenomenologije v filozofiji dvajsetega stoletja, je lahko vzpodbuda za vnovični premislek osnove in namena fenomenološkega raziskovanja. Stoletni razvoj fenomenologije narekuje nekakšen pregled opravljenega dela in revizijo rezultatov. Za fenomenologijo samo je relevantno predvsem prvo: vedno novo vračanje k osnovam in z njim povezano pritegovanje drugačnih perspektiv.

Osnova fenomenologije je *fenomeni*. Tisto osnovno naj bi v fenomenologiji prihajalo na plan *kot tako*. Fenomenologija se ne ukvarja z ničimer drugim kot zgolj s *fenomeni*, z nečim *kot* nečim. Fenomeni v fenomenologiji ne pomenijo ničesar drugega kot stvari same; pridevek »*kot tako*« ne napotuje na nadaljnje strukture, marveč je struktura zase. S-tvar sama je v fenomenologiji pomensko strukturirana.

Fenomenološko dojeti *fenomeni* so *isto* kot *pomeni*. To pove, da se mi nekaj *kot tako* ne najprej kaže in šele nato nekaj *pomeni*, marveč mi nekaj *pomeni* prav v tem, da se mi *kot tako* samo od sebe kaže. Zato se tudi, fenomenološko gledano, *pomeni* ne nalagajo na besede, marveč se besede prilegajo *pomenom*, kajti *fenomeni* nam *kot taki* *govorijo* sami po sebi.

Osnutek fenomeno-logije je, upoštevajoč še drugi del te besedne zloženke, *govorica fenomenov*, način, kako (mi) fenomeni spregovarjajo. Fenomeni in pomeni v fenomenski govorici niso nikoli ločeni, so pa vselej razločeni na način nečesa kot nečesa. Fenomeni in pomeni nastopajo sicer na isti, vendar ne na enaki osnovi, in prav to dejstvo najočitneje kaže *fenomenološko pradejstvo sveta*: svet (mi) pomeni vedno nekaj drugega in različnega, in vendar se (mi) kaže kot tisto vedno isto. Svet je tisto predvsem novo in obenem tisto povsem nastarejše. Svet je *kot tak* praosnovni fenomenološki fenomen *in* pomen.

Tako kot se fenomeni najprej pokažejo znotraj proučevanja narave, se pomeni najprej oblikujejo na področju ukvarjanja z zgodovino in kulturo. S stališča fenomenologije pa ločitev med naravo in kulturo, ki je pogojena z znakovno preobrazbo sveta, odpade. Podlaga za to fenomenološko stališče se ponuja v nauku o barvah in nauku o tonih. *Slika* in *glas* fenomenskost in pomenskost sveta ne le spremljata, marveč jo tudi razjasnujeta. Fenomenskost in pomenskost *zaznavamo* v sliki in glasu. Fenomenologija ukinja razliko med zaznavanjem in spoznavanjem. Fenomenološki um se zato, navzlic svoji težnji po tem, da bi razvil najstrožjo znanost, zbliža z umetnostjo. Fenomen umetnosti postane celo določen za pomen fenomenologije.

6

Toda svet se ne samo kaže in ne samo pomeni, marveč se kot tak odpira tudi v srečevanjih, na podlagi katerih se oblikujejo dozdevanja in mnenja in na podlagi katerih pride do sporazumevanja in dogovorjanja. Ruski filozof Gustav Špet (1879–1937) se, poučen od Husserla in Diltheya, v sklepu svojega leta 1918 napisanega in šele leta 1989 objavljenega dela *Hermenevtika in njeni problemi* (že leta 1912 je sicer izšlo v Moskvi njegovo delo *Pojav in smisel*) zavzema za filozofsko pravico do mnenja in za upravičevanje mnenja. Je filozofska pravica do mnenja isto kot znanstvena svoboda? Prav na tej razliki se utemeljuje univerza. France Veber, recimo, trdi, da znanost kot osmislitev in jezik kot smiselni izraz nista eno in isto. Če se pomen in izraz prekrijeta, si fenomenologija, po mnenju Gustava Špeta, lahko poda roko s semantiko. A razkrivanje smisla je pomensko in izrazno neulovljivo in kot tako prepuščeno eksistenci, ki je sama v sebi transcendenca smisla. Kot taka je dovzetna tudi za misel o Bogu, ki kot da razdvaja *svet kot fenomen* od *pomena sveta*, vendar le, dokler je naš pogled ujet znotraj sveta. *Sozein ta phainomena*, reševanje fenomenskosti, ne odrešuje sveta, temveč narekuje njegovo osmislitev.

Prizadevanje fenomenologije se vendarle usmerja v zadržanje fenomenske izčiščenosti pomenskih nanosov, se pravi v smer zadržka svetovnosti sveta.

Ne iskati pomenov tam, kjer ne najdevamo fenomenov. To nas privede na čistino gibanja čiste misli v praznini smisla, kjer vstopi v igro fenomenološka *epoche*, ki razkriva smisel na način razprtja kroga transcendence in transcendentalnosti. Fenomenologija v skladu s tem epohalno ne pomeni ničesar stvarnega, marveč zgolj kaže pot okrog sveta, ki nas obkroža kot stvar sama.

Naposled je tu še priporočilo za branje Husserla, brez katerega lahko pozabimo (na) fenomenologijo. Naj nas na to spomni ocena Kah Kyung Choja: »Intencionalna analiza in teorija pomena sta najpomembnejša prispevka *Logičnih raziskav* k sodobni filozofiji.«